

Csécsy György*

A magyar védjegyjog helyzete a „negatív tendenciák korszaka” (1949–1969) idején

1. Védjegyjogi szabályozás a második világháborút követő években

A második világháború befejezését követő három évben a hazai védjegyjogi szabályozásban – a fórumrendszert is beleértve – érdemi változás nem történt. Ugyanúgy, mint az első világháború után, az ipari tulajdonjogok átmeneti rendezésére, visszaállítására vonatkozóan a szövetséges és társult hatalmak vonatkozásában az 1947. évi Békeszerződés intézkedett, melyet az *1947. évi XVIII. sz. törvény* hirdetett ki, melynek végrehajtására a 8780/1948. Ip. M. számú rendelet szolgált.

Ezt a jogszabályi rendezést néhány nappal megelőzte a Párizsi Unió tagállamai közötti viszonyokat szabályozó, 1947. február 28-án Neuchâtelben kötött megállapodás, melyet hazánkban az *1947. évi XXVII. törvény* hirdetett ki, végrehajtásáról pedig a 41.700/1948. Ip. M. rendelet intézkedett. A Békeszerződés alapján védjegy- és mintaoltalmi ügyekben is vissza kellett állítani az 1939. szeptember 1-jei állapotnak megfelelő jogokat az Egyesült Nemzetek azon államai polgárainak tekintetében, amely nemzetekkel Magyarország háborút viselt vagy amelyekkel a háború alatt megszakadtak a diplomáciai kapcsolataink. A békeszerződés iparjogvédelmi vonatkozású rendelkezései csak viszonyosság esetén voltak alkalmazhatók. Az említett Neuchâtel Megállapodás a teljes viszonyosság alapján szabályozta a különböző kérdéseket. Mind a Békeszerződés, mind pedig a Neuchâtel Megállapodás rendelkezett az elsőbbségi idők, a jogfenntartó cselekmények pótlólagos határideje, valamint a továbbhasználati jog tekintetében.¹

1948-ban több hazai védjegyjogszabály látott napvilágot, ezek azonban leginkább *eljárásjogi jellegűek* voltak. Fontos szervezeti jellegű intézkedés volt, hogy az 5590/1948. Korm. sz., illetve a 12.800/1948. Korm. sz. rendelet 1948. május 31-i hatállyal megszüntette a kereskedelmi és iparkamarákat. A

* Tanszékvezető egyetemi tanár, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

¹ BODNÁR ISTVÁNNÉ: A védjegy és az ipari-minta oltalom 75 éve. In HIMER ZOLTÁN – SZILVÁSSY ZOLTÁN szerk.: *A magyar iparjogvédelem 75 éve*. Budapest, 1970, OTH, 51.

védjegy- és mintabejelentések és mindazok az egyéb beadványok, amelyeket addig a kereskedelmi és iparkamarákhoz kellett benyújtani – a 6.200/1948. Korm. sz. rendelet intézkedése következtében –, ezentúl a Szabadalmi Bírósághoz tartoztak.

A védjegyügyek a Szabadalmi Bíróság bejelentési osztályának hatáskörébe kerültek, ahol első fokon az ún. szabadalmi egyesbíró járt el, a fellebbezések elbírálása pedig a bírói osztály feladata volt. A törlési eljárások, valamint a törlési és megállapítási perek első fokon a bírói osztály, másodfokon a Kúriához tartoztak.

A 20.700/1948. Ip. M. rendelet elsősorban a védjegyeljárások új szabályait állapította meg, de az eljárásokkal szorosan összefüggő anyagi jogi rendelkezéseket is tartalmazott. Felsorolta a lajstromozásból kizárt védjegyeket, valamint a védjegyperek indításának jogalapját.²

2. Az 1948 utáni időszak

A magyar védjegyjog fejlődése szempontjából e korszakot két, viszonylag önálló szakaszra oszthatjuk: az egyik 1949-től 1969-ig, az új védjegy törvény megjelenéséig terjedő szakasz, a másik pedig az 1970-től napjainkig terjedő időszak.

Az 1949–1969 közötti időszakot napjainkban a „negatív tendenciák korszaka”-ként szokás emlegetni.³ A gazdaságirányítás tervutasításos rendszerében sem a jogalkotók, sem a jogalkalmazók nem tekintették szívügyüknek a védjegyek és az egyéb hasonló versenyeszközök jogi problémáinak rendezését. A vállalati gazdálkodásnak valójában nem volt igazi tétje, a gazdálkodó szervezetek nem juthattak csődbe, és többletjövödelmük, nyereségük azonnal elvonásra került. Az árrendszer elvesztette szabályozó és ösztönző funkcióját, lényegében elfedte a vállalati gazdálkodás hiányosságait, és egyben el is különítette a vállalatot a valóságos piaci viszonyoktól. A vállalat nem piacorientált, hanem a piacnál kiszámíthatatlanabb szabályozókra orientált gazdálkodást folytatott, a hazai és a KGST-piac megvédte a súlyosabb megrázkódtatásoktól. A hiánygazdálkodás és a beruházási piac egyensúlyhiánya kizárta a versenyt, a termelési és értékesítési monopóliumhelyzetet, az „eladók piacát” hozta létre, amelyen mindent el lehet adni és amelyen nem a vevőért, hanem a költségve-

² Uo. 51.

³ Ezt a találó kifejezést használja, közgazdasági és jogi érvekkel is megalapozva, TATTAY LEVENTE: A magyar védjegy jogi szabályzásának fejlődése. *Magyar Jog*, 1993. 2. sz. 83.

tési dotációkért és preferenciákért folyt a verseny.⁴ A gazdálkodó szervezetek számának jelentős csökkenése, az állami és szövetkezeti szektor mesterségesen kialakított monopolhelyzete a védjegyek szempontjából negatív helyzetet teremtett, erőteljesen csökkentette a védjegybejelentések számát. Az államosított magánvállalatok korábban nemzetközileg is ismert védjegyei (pl. HERZ, DREHER, ZSOLNAY stb.) megújításuk miatt sorra megszűntek.⁵

A tervutasításos rendszer uralkodó ideológiai felfogása volt, hogy a védjegy a kapitalista üzleti verseny eszköze, ezért a szocialista viszonyok között nem lehet létjogosultsága. Így alakulhatott ki az a rendezetlen állapot, amelyben maga a védjegyforgalom is teljesen tisztázatlanná vált, a különböző vállalatok által használt védjegyeket gyakran azonos típusú és rendeltetésű árukon alkalmazták, máskor pedig a védjegyek – funkciójukat veszítve – teljesen elavult termékeket takartak, sőt nem egy esetben nem is létező termékeket védtek, és ami a leghátrányosabb volt a vállalatra nézve, a vevő nem tudott mindezek miatt a megjelölésekből a gyártó vállalatra következtetni.

A felvázolt gazdasági környezet természetesen rányomta bélyegét a védjegy hazai jogi szabályozásának alakulására. A *változtatások* alapjában véve *szervezeti jellegűek* voltak, illetve a különböző nemzetközi egyezményekhez való csatlakozásokról rendelkeztek.

Szervezeti téren a legfontosabb változás az volt, hogy a Szabadalmi Bíróságot megszüntették, s helyette 1949-től az Országos Találmányi Hivatal lett általában az iparjogvédelem, köztük a védjegyekkel kapcsolatos tevékenység központi irányító és engedélyező szerve.

Erről az 1949. évi 8. sz. *törvényerejű rendelet* rendelkezett, amely egyben a védjegy- és mintaoltalmi eljárási szabályokat is módosította. E jogszabály az addig a Szabadalmi Hivatal bejelentési osztálya hatáskörébe tartozó védjegy- és mintaoltalmi ügyeket az Országos Találmányi Hivatalhoz helyezte át, a korábban a Hivatal bírói osztályához tartozó ügyek pedig átmenetileg a Budapesti Ítéltáblához kerültek.

A védjegyügyek tekintetében a fórumrendszert 1954-ben ismét megváltoztatták. Az Országos Találmányi Hivatal védjegyügyekben hozott határozatai ellen a fellebbezési eljárások lefolytatását a Fővárosi Bíróság hatáskörébe utalták. A törlési és megállapítási perek pedig a Budapesti Fővárosi Bíróság, illetve másodfokon a Legfelsőbb Bírósághoz kerültek. E módosításokról az 1952. évi III. törvény, az 1954. évi VI. törvény, illetőleg az 1954. évi 18. tvr. rendelkeztek.

A Fővárosi Bíróság háromtagú tanácsában az iparjogvédelmi tanács két tagja, a Legfelsőbb Bíróság tanácsában egy tagja vett részt, peres és nemperes eljárásokban egyaránt. (1/1958. IM. sz. rendelet, 105/1952. MT. sz. rendelet, 1958. évi 5. sz. tvr.)⁶

Az anyagi jogi rendelkezések közül csupán a belföldi származású árucikkek kötelező megjelöléséről és egyes cikkek márkázásáról szóló 12/1950. (IV. 25.)

⁴ BOBROVSZKY JENŐ: *Az iparjogvédelem funkciói a piacgazdasági innovációs folyamatokban és helye az állami innovációs stratégiákban*. III. fejezet. Doktori értekezés. Kézirat. Budapest, 1990.

⁵ TATTAY: *i. m.* 83.

⁶ BOGNÁR: *i. m.* 52.

MT. sz. rendelet érdemel említést, amely szovjet mintára született rendelkezés volt, és éppen abban az időszakban született, amikor hazánkban a védjegyaktivitás soha nem látott mélypontot ért el.⁷

A nemzetközi tevékenységünkre is a passzivitás volt a jellemző. Ezt jól példázza, hogy hazánk jelentős késéssel, csupán 1963-ban csatlakozott a Párizsi Unió Egyezmény, a védjegyek nemzetközi lajstromozására, továbbá az áruk hamis származási jelzésének megakadályozására kötött Madridi Megállapodások 1934-ben Londonban felülvizsgált szövegéhez, amelyet az *1963. évi 17. sz. tvr.* hirdetett ki.

Az egyezmények hatályba lépéséről rendelkező *2/1962. O. T. sz. rendelet* hatályon kívül helyezte azt a korábbi hazai jogszabályi rendelkezést, mely szerint a külföldi fél Magyarországon lajstromozott védjegye az oltalmi idő alatt mindvégig függő helyzetben van a származási országban lajstromozott védjegytől.

Ezt követően az *1967. évi 7. sz. tvr.* iktatta törvénybe a Párizsi Egyezmény, a Madridi Megállapodások lisszaboni, illetőleg nizzai szövegét, továbbá a védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások osztályozására vonatkozó Nizzai Megállapodást és az eredetmegjelölések oltalmára és nemzetközi lajstromozására kötött Lisszaboni Megállapodást.

A végrehajtásáról szóló *3/1967. O. T. sz. rendelet* a védjegyek vonatkozásában lehetővé tette szolgáltatások tekintetében is a lajstromozást, kötelezővé tette a védjegybejelentéseknél a nemzetközi klasszifikáció osztályainak feltüntetését. Megszüntette a külföldi bejelentők tekintetében a megelőző hazai lajstromozás kötelezettségét, továbbá kizárta a lajstromozás lehetőségét a nemzetközi-kormányközi szervezetek címereire, jelvényeire stb.

A rendelet intézkedik az eredetmegjelölések nemzetközi lajstromozásával kapcsolatos eljárásokról is. Szabályozza a magyar eredetmegjelölések nemzetközi bejelentésének módját, a külföldi eredetmegjelölések elleni kifogások rendjét, intézkedik a törlések lebonyolítása tekintetében.⁸

A „negatív tendenciák korszakát” jellemző védjegy-statisztikai adatok szerint az ötvenes évek védjegybejelentési hullámvölgye után a bejelentések száma a 60-as években sem haladta meg az évi 200-300-as mennyiséget.⁹

3. A védjegyjogi kodifikáció eredményei

Az 1970-től napjainkig terjedő időszakot a védjegyjogi kodifikáció jelentős átlomásaként nyilvántartott 1969. évi IX. törvény 1970. július 1. napjától történő hatályba lépésétől számítjuk.

⁷ TATTAY: *i. m.* 83.

⁸ BOGNÁR: *i. m.* 54.

⁹ Az Országos Találmányi Hivatal Statisztikai nyilvántartásából.

Melyek voltak az előzményei e törvény meghozatalának? A hazai védjegyjog újraszabályozására vonatkozó társadalmi igényt a törvényhez fűzött általános *miniszteri indokolás* a következőkben látta:

- a nemzetközi gazdasági kapcsolataink fejlődésével összhangban jelentkező igény,
- a védjegyek egyre bővülő belföldi jelentősége, valamint
- az 1890. évi II. törvényen nyugvó korábbi szabályozás elavult volta.

A nemzetközi gazdasági kapcsolataink fejlődését egyfelől a hatvanas években bekövetkezett gazdasági fellendülés eredményezte exportnövekedés, másrészt a nemzetközi kereskedelem és jogfejlődés hatásai (trendjei) eredményezték.

Különösen a hatvanas évek második felében, amikor is a magyar termékek igen jelentős hányada külföldi piacokon került forgalomba, egyenesen elengedhetetlen lett a védjegyeknek a magyar exportcikkeken történő használata. Ezért az illetékes minisztériumok (külkereskedelmi, valamint ipari minisztériumok) irányelvekben, utasításokban hívták fel a vállalatok figyelmét a védjegyek használatának fontosságára, illetve tettek közzé néhány olyan magatartási szabályt, amely arra hivatott, hogy a védjegyek hatásosabban és akadálymentesen járuljanak hozzá áruexportunk fokozásához.¹⁰

Kézenfekvő volt, hogy exportorientált vállalataink szempontjából a védjegyek kereskedelmi szerepe a legnagyobb súllyal a tőkés piacokra történő exportnál jelentkezett, mégpedig ezek közül is elsősorban a fejlett iparral rendelkező nyugat-európai országokban, amelyekkel kereskedelmi kapcsolatunk a legszorosabb volt. Minthogy ezek az országok a világ talán legfejlettebb védjegykulturájával rendelkeztek, nyilvánvaló volt a törekvés, hogy a magyar védjegyeknek is hatásosaknak és oltalomképeseknek kell lenniük, ha ezeken a piacokon a magyar iparcikkek számára tartós pozíciókat akartunk biztosítani.¹¹

Az említett külföldi trendek mind az 1968-as gazdasági mechanizmusban, mind a jogszabályalkotás során jelentős szerepet játszottak, meghatározó befolyást gyakoroltak.

Egyfelől a belföldi és a nemzetközi áruforgalom élénkülése, kiszélesedése, a fokozódó verseny megnövelte a védjegyek szerepét. A feladat betöltése érdekében mind a szocialista, mind a tőkés országok korszerű védjegyelőírásának kialakítására törekedtek, új jogszabályok kibocsátása, illetve a védjegyjogi rendelkezések módosítása segítségével.

Másfelől hazánk tagja a védjegyjog területén létrejött két legfontosabb nemzetközi egyezménynek: a Párizsi Iparjogvédelmi Uniónak, valamint az ennek keretében alakult ún. Madridi Védjegyuniónak.

A törvényjavaslat szabályainak kialakításánál figyelemmel kellett lenni az említett egyezményekből adódó nemzetközi kötelezettségeinkre is.

¹⁰ VIDA SÁNDOR: *Védjegy és vállalat*. Budapest, 1982, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 34.

¹¹ Uo. 35.

Végül a szocialista országok közül 1961–1967 között jelent meg a Bolgár Népköztársaság, a Jugoszláv Szocialista Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Román Szocialista Köztársaság és a Szovjetunió védjegy törvénye. Ugyancsak ebben az időszakban módosította védjegy jogi előírásait több ország, így egyes skandináv államok, Franciaország és a Német Szövetségi Köztársaság.¹²

A hatvanas évek második felében tapasztalható intenzív exporttevékenység, a magyar áruknak a külföldi piacokon való fokozott megjelenése ráerősítette gazdaságpolitikáinkat arra, hogy a védjegyek alkalmazása a külkereskedelmi tevékenység nélkülözhetetlen velejárója. A védjegyek ily módon kénytelen-kelletlen elismertté váltak a belföldi gyakorlatban is. Meg kellett azonban indokolni, hogy szocialista gazdaságunk és jogunk miképpen fogadhat el egy ilyen „kapitalista képződményt”.

Ennek eredményeként a védjeggyel foglalkozó szakirodalmunk deklarálta, hogy nálunk a *védjegy alapvetően nem versenyeszköz*, gazdasági funkciói a minőségjelző és vállalatjelző funkciókban nyilvánulnak meg, információs eszközjellege pedig a társadalmi funkcióját testesíti meg.¹³

Találkozhattunk olyan véleménnyel is, hogy „E jogintézmény a szocialista gazdasági rendben is igen fontos eszköz, segítségével a vásárlók mintegy bírálatot gyakorolnak a vállalati kollektíva működéséről, eredményeiről, szervezettségéről, a védjegy tehát a cég és a kollektíva hírnevének hordozója.”¹⁴

4. Az 1969-es törvényjavaslat vitája, előzményei

Frank Ferenc képviselő, az 1969-es törvényjavaslat előadója beszédében kiemelte:

„Szocialista termelésünk szervezeti keretei annyira megszilárdultak, hogy már természetesnek látjuk a gyár és a termék azonosítását, hogy a közönség gyárainak terméke-

¹² VIDA SÁNDOR: Nemzetközi trendek hatása a magyar védjegy jogban. *Szabadalmi Közlemény és Védjegyértesítő*, 95. évf. 10. sz. 5. számú melléklet, 24.

¹³ Uo. 36.; Vida azonban már akkor helyesen fogta fel, hogy a védjegy funkciót tekintve e merev szembeállítás nem helyénvaló. Az id. mű 20. oldalán így ír erről: „Amikor a védjegy szocialista relációban kimutatható információs funkcióját a tőkés viszonyok között jelentkező versenyfunkcióval állítottuk szembe, akkor ezzel a védjeggyel szemben támasztott társadalmi elvárások, társadalmi funkciók közötti különbségeket szemléltettük a különböző társadalmi és gazdasági viszonyok között. E társadalmi elvárások közötti különbségek azonban ugyanakkor nem tükröződnek a szocialista és a tőkés védjegy jogban: a védjegynek mindkét jogrendszerben megkülönböztető jellegűnek kell lennie, s mindkét jogrendszer elzárkózik a megtévesztő, ösztéveszthető védjegyek oltalma elől.”

¹⁴ *Iparjogvédelmi Kézikönyv*. Budapest, 1978, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 336.

ink védjegyről ismeri és értékeli. A védjegy tehát érinti a termelőket és a vásárlókat egyaránt, éppen ezért óvni, ápolni kell.”

Dr. Révay Zoltán képviselő pedig hozzászólásában többek között a következőket mondta:

„... A védjegyügy a gazdasági életben olyan, mint a csepp a tengerben. Egy kis részjelenség. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy csak a tökéletesen végrehajtott részfeladatok, a helyesen alkalmazott részesemények együttesen hozzák létre a nagy eredményeket, akkor indokolt, hogy a védjegyügyet is nagy gonddal kezeljük, mert a kisebb jelentőségű kérdésekkel is kell foglalkoznunk.”¹⁵

Úgy tűnik tehát, hogy a politikának sikerült többé-kevésbé ideológiailag is tisztázni és a szocialista gazdasági-társadalmi viszonyok között is elfogadtatni és hangsúlyozni a védjegyek szerepét és jelentőségét.

Az új védjegy törvény ugyancsak sajátos korszakban és gazdasági körülmények között jött létre. Nevezetesen abban az „új gazdasági mechanizmus”-nak nevezett korszakban, amelyet a gazdasági élet fellendítésére, a gazdasági verseny kialakítására és a vállalati önállóság növelésére irányuló törekvés jellemezett. Ugyancsak akkor látott napvilágot a WIPO (Szellemi Tulajdon Világszervezete) védjegyekre vonatkozó úgynevezett „törvény modellje”, továbbá – mint ahogy korábban említést nyert – ebben az időszakban ment végbe több fejlett ország védjegyreformja is. E folyamatokat a világ védjegyszakembereinek eszmecseréje kísérte, és mindez természetszerűleg segítette az új magyar jogszabályalkotási munkákat is, ráirányítva a figyelmet a kor követelményeit kielégíteni hivatott védjegykérdésekre.¹⁶

A védjegy törvényhez fűzött általános miniszteri indokolás végül az újraszabályozásra vonatkozó társadalmi igényként az 1890. évi II. törvényen alapuló *korábbi szabályozás elavultságát* említi.

Való igaz, hogy 80 évet megélt törvényt a legnagyobb jóindulattal sem lehet korszerűnek nevezni. A magam részéről mégis azzal a tárgyilagos megállapítással értek egyet, mely szerint: „országunk e századának hosszú és nehéz éve alatt a védjegy kultúra további terjedésének megakadását, sőt visszafejlődését nem a múlt század végén megalkotott védjegy törvény rendelkezéseinek elavultsága okozta”.¹⁷

A védjegy jog kodifikációjának előbb felvázolt gazdasági és jogi előzményeit, az újraszabályozás indokát összefoglalásként jól reprezentálja a törvényjavaslatot az országgyűlés elé terjesztő Kiss Árpád miniszternek, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökének expozéja:

„Aktualitást ad a védjegy jog kodifikációjának a gazdaságirányítás új rendszerének bevezetése, amely a szocialista vállalatok, szövetkezetek gazdasági versenyének az eddi-

¹⁵ BOGNÁR: *i. m.* 55.

¹⁶ BOGNÁR ISTVÁNNÉ: Visszapillantás a védjegy törvény 20. évére. *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő*, 1990. 10. sz. 5. számú melléklet, 28.

¹⁷ Uo. 28.; Bognárné e megállapítást azzal indokolja, hogy „a szakemberek az időközben óhatatlanul szükségessé vált, elsősorban eljárási, ill. fórumrendszeri módosítások ellenére áttekinthető és alkalmas jogszabályi előírások alapján dolgozhattak”.

ginél nagyobb szerepet biztosít a fogyasztók érdekében és érdekeltté teszi a jól gazdálkodó vállalatokat áruik megkülönböztetésében, védjegyztetésében... Szükséges ez azért is, mert a nemzetközi áruforgalom élénkülése, kiszélesedése, a világpiaci verseny az elmúlt években növelte a védjegyek szerepét.”

„... a jogintézmény célja végső soron az, hogy védelmet nyújtson a jól gazdálkodó vállalatoknak eredményeik, vívmányaik jogtalan elsajátítása ellen, lehetővé tegye számukra az új műszaki megoldások alkalmazása és a piacon kivívott jó hírnév révén kialakított előnyösebb termelési és értékesítési pozíciók jogi biztosítását. [...] A jó védjegyben tehát jelentős érték testesül meg, amelynek védettsége, oltalma népgazdasági szempontból és a vállalatok szempontjából is megkülönböztetett figyelmet érdemel.”

Az 1969. évi védjegy törvény vitáját tehát úgy összegezhetjük, hogy mind az előkészítő bizottságokban, mint a törvényalkotó országgyűlési ülésen az átlagosnál jóval nagyobb érdeklődés volt tapasztalható, ami a téma aktualitásának felismerését igazolta.¹⁸

A védjegyről megalkotott 1969. évi IX. törvény 1970. július 1. napján lépett hatályba. A folyamatban levő ügyekben és a lajstromozott védjegyek tekintetében a hatályba lépés napjától már az új törvény rendelkezéseit kellett alkalmazni. Az 1970. július 1. utáni első megújítási kérelemre pedig a védjegybejelentés alakiságaira megállapított szabályokat kellett megfelelően alkalmazni.

A hazai védjegy jog oltalmi rendszerét – a védjegy törvényen kívül – az alábbi jogszabályok reprezentálták ebben az időben:

- a 2/1970. (VII. 1.) OMF-IM sz. rendelet a védjegyről szóló 1969. évi IX. törvény végrehajtásáról;
- a 4/1970. (VII. 1.) IM sz. rendelet a bírósági eljárásról védjegyügyekben;
- a III-OTH-1970. sz. hirdetmény, a védjegybejelentés részletes alaki szabályairól és
- a 45/1968. (XII. 30.) PM sz. rendelet az illetékről.

A védjegyoltalommal kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeinkről pedig:

- az ipari tulajdon oltalmára kötött Párizsi Unió Egyezmény egyes rendelkezései (1970. évi 18. tvr.);
- a gyári vagy kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozására kötött Madridi Megállapodás [1973. évi 29. tvr., valamint a végrehajtására a 3/1970. (XI. 5.) OMF sz. rendelet];
- a gyári vagy kereskedelmi védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások nemzetközi osztályozására vonatkozó Nizzai Megállapodás (1970. évi 18. tvr.), valamint később
- a gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés során a találmányok, ipari, használati minták és védjegyek jogi oltalmáról szóló megállapodás egyes rendelkezései (1975. évi 8. tvr.) intézkedtek.¹⁹

¹⁸ Uo. 28.

¹⁹ *Iparjogvédelmi Kézikönyv*. 336–337.

Védjegyjogunk korszerűsítésével a jogágazati elhelyezés szempontjából az akkor már hatályban lévő 1959. évi IV. törvény, vagyis Polgári Törvénykönyvünk felépítése, rendszere volt az irányadó. Ennek megfelelően ezt az oltalmi kategóriát is a személyhez fűződő jogok rendszerében, de a *szellemi alkotásokhoz fűződő jogok körében* helyezték el.

A jogvédelmet általánosságban a Polgári Törvénykönyv biztosította, annak 86. § (1) bekezdése alapján ugyanis: „A szellemi alkotás a törvény védelme alatt áll.”

Ezen túlmenően azonban a szellemi alkotások meghatározott fajtáira – így a védjegyre vonatkozóan is – az oltalom speciális kérdéseit a vonatkozó külön jogszabályok rendezték és rendezik ma is.

A speciális szabályozás indoka elsősorban az, hogy a szellemi alkotásokhoz fűződő személyi jogok jellemzőikben is eltérnek a személyhez fűződő jogok általános fogalmától.

Így például a személyhez fűződő jogok feltétlen jogok, a jogosultság keletkezéséhez külön jogcselekmény nem szükséges; ezzel szemben a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok csak meghatározott tényállás mellett és eljárást feltételezve keletkeznek. Vagy az oltalmi idő előbbi esetben határozatlan ideig áll fenn, míg a szellemi alkotások jogában határozott időre szól. A személyhez fűződő jogok továbbá nem ruházhatók át, a szellemi alkotások körében viszont a vagyoni jogok forgalomképesek.

Az egységes elvekre épülő szabályozás végül is azzal magyarázható, hogy – a jelzett különbségek ellenére – lényegileg azonos, de mindenképpen hasonló jogintézményekről van szó.

5. Az új védjegy törvény lényegi változásai

Az új védjegy törvény a korábbi szabályozáshoz képest az alábbi érdemi, *lényegi változásokat* vezette be:

- a védjegy jogi oltalmat – vagyis a kizárólagos jogot – csak a lajstromozott védjegyek számára biztosítja;
- a lajstromozásra alkalmas megjelölések körét nagymértékben bővíti: a síkbeli jelzések mellett oltalomképesnek tekinti a térbeli alakzatokat, hang- és fényjeleket is;
- kiterjeszti – most már törvényi szinten is – a védjegy fogalmakörét a szolgáltatásokra;
- a lajstromozási akadályok körét a korábbinál sokkal egyértelműbben határozza meg, figyelembe véve a Párizsi Unió Egyezmény igényeit, előírásait;
- fokozottan biztosítja a közismert védjegyek oltalmát;

- a védjegy használatát védjegyoltalom fenntartásának feltételéül szabja meg, az oltalom megszűnését eredményezi, ha a védjegyet az országban menthető ok nélkül 5 évig nem használják;
- a védjegyet elválaszthatónak tekinti a vállalattól, ennek megfelelően lehetővé teszi a védjegy vállalati átruházását;
- a védjegyhasználati (licencia) szerződést nemcsak hogy elfogadja, de intézményesíti is, törvénybe foglalva annak alapvető feltételeit is;
- részletesen rendelkezik a bitorlás jogkövetkezményeivel kapcsolatban; végül
- eljárási kérdésekben sokkal differenciáltabb szabályozást vezet be, nevezetesen az alaki, abszolút és relatív akadályokra vonatkozó érdemi elővizsgálatot.

Ezek a rendelkezések az 1970-es években és döntően a 80-as években is megfelelőnek, korszerűnek bizonyultak, a gyakorlatban jól beváltak, és biztos alapot teremtettek a védjegyjogi intézmények és szervezetek funkcionálásához és működéséhez.

Nem hagyhatók figyelmen kívül természetesen az ebben az időszakban a hazai iparjogvédelmi munkára jelentős befolyással bíró *szocialista országok közötti együttműködés eredményei* sem.²⁰

Ezen együttműködés részben intézményi keretek között (a KGST-n belül) ment végbe, másrészt a szocialista országok iparjogvédelmi hivatalainak az együttműködést szolgáló kölcsönös tájékoztatásán, tapasztalatcseréjén alapult. Célja bizonyos szintű jogegységesítés megvalósítása volt, ennek keretében az együttműködésben részt vevő országok nemzeti jogszabályaik és a joggyakorlat összhangjára törekedtek. A védjegyjog területén különösen említésre méltó a különböző fogalmak egységes és korszerű meghatározása, értelmezése, az elbírálási gyakorlat közelítése.²¹

Kidolgoztak továbbá a jogegységesítés előkészítése során az iparjogvédelem több területén – így a védjegyek vonatkozásában is – típustörvényeket és különböző szabályzatokat.

Az együttműködés tényleges eredményeit illetően megoszlanak a vélemények. Azt nem lehet vitatni, hogy az iparjogvédelmi munka színvonalának emeléséhez, az iparjogvédelmi hivatalok munkájának korszerűsítéséhez hozzájárult az egyes szocialista országok szakembereinek rendszeres tapasztalatcseréje.

A *regionális (KGST) együttműködésben* ugyanakkor problémát jelentett, hogy a már létrejött megállapodások gyakorlati alkalmazása nem kellő mértékben valósult meg. Erre a problémára hívja fel a figyelmet Lontai, amikor ezt írja:

„A különböző megállapodások csak a jogi kereteket, lehetőségeket biztosítják. A lehetőségek intenzív kihasználása megfelelő érdekelttség, ösztönzés megteremtését feltétele-

²⁰ Lásd erről részletesen BOBROVSZKY JENŐ: *A tudományos műszaki eredmények jogi védelme a szocialista gazdasági integrációban*. Budapest, 1978, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

²¹ BOGNÁR: *i. m.* (1970), 58–59.

zi, s ebben a tekintetben sok még a kívánnivaló a KGST-országok gazdasági szabályozóit, a nemritkán hiányzó biztosítását illetően.”²²

Az 1980-as évek végén hazánkban végbemenő gyökeres politikai-gazdasági-társadalmi változás természetesen új gazdasági és jogi, valamint nemzetközi feltételrendszert teremtett védjegyjogunk számára is.

Felhasznált irodalom

- BOBROVSZKY JENŐ: *A tudományos műszaki eredmények jogi védelme a szocialista gazdasági integrációban*. Budapest, 1978, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- BOBROVSZKY JENŐ: *Az iparjogvédelem funkciói a piactudományok innovációs folyamatokban és helye az állami innovációs stratégiákban*. Doktori értekezés. Kézirat. Budapest, 1990.
- BOGNÁR ISTVÁNNÉ: A védjegy és az ipari-minta oltalom 75 éve. In HIMER ZOLTÁN – SZILVÁSSY ZOLTÁN szerk.: *A magyar iparjogvédelem 75 éve*. Budapest, 1970, OTH.
- BOGNÁR ISTVÁNNÉ: Visszapillantás a védjegy törvény 20 évére. *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő*, 1990. évf. 10. sz. 5. számú melléklet.
- Iparjogvédelmi Kézikönyv*. Budapest, 1978, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- LONTAI ENDRE: *Jogegységesítés a nemzetközi iparjogvédelem területén*. Budapest, 1988, Akadémiai Kiadó.
- TATTAY LEVENTE: A magyar védjegy jogi szabályzásának fejlődése. *Magyar Jog*, 1993. évf. 2. sz. 80–86.
- VIDA SÁNDOR: Nemzetközi trendek hatása a magyar védjegyjogban. *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő*, 95. évf. 10. sz. 5. számú melléklet.
- VIDA SÁNDOR: *Védjegy és vállalat*. Budapest, 1982, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

²² Lásd LONTAI ENDRE: *Jogegységesítés a nemzetközi iparjogvédelem területén*. Budapest, 1988, Akadémiai Kiadó, 231.